

Αθήνα, 26/05/2011

Αρ. Πρωτ.: Εξ./393/2011

Προς : Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας κ. Κωνσταντίνο Κοκκινοπλίτη

Μεσογείων 14-18, 115 10 Αθήνα, secgenof@gsrt.gr

Θέμα : : Υπόμνημα Ένωσης Ελλήνων Ερευνητών

Αξιότιμε κύριε Γενικέ,

Σε λίγους μήνες συμπληρώνονται δύο χρόνια από τη υπαγωγή της ΓΓΕΤ, και των εποπτευομένων από αυτήν ερευνητικών φορέων, στο Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Η Ένωση Ελλήνων Ερευνητών (ΕΕΕ) είχε αξιολογήσει την εξέλιξη αυτή ως θετική, δεδομένου ότι αποτελούσε ένα πρώτο βήμα για την ενοποίηση του χώρου Εκπαίδευσης-Έρευνας. Ωστόσο, οι ελπίδες που καλλιεργήθηκαν με αυτήν την απόφαση διαφεύδονται, καθώς δεν έχει ληφθεί έως σήμερα κανένα ουσιαστικό μέτρο για το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου που θα ενίσχυε την έρευνα και καινοτομία στην Ελλάδα, καθώς και τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας προς όφελος της κοινωνίας και του παραγωγικού ιστού της χώρας.

Θεσμικό Πλαίσιο

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η ψήφιση ενός νέου θεσμικού πλαισίου της έρευνας είναι αναγκαία, αφού απαιτούνται, άμεσα, δομικές αλλαγές για τη διασφάλιση της αυτονομίας της ερευνητικής δραστηριότητας (προϋπόθεση για την ανάπτυξή της) και αποτελεσματικοί μηχανισμοί αποτίμησης και αξιολόγησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων (αίτημα της κοινωνίας που καταβάλλει το τίμημα). Δυστυχώς, όμως, οι όποιες νομοθετικές προσπάθειες έγιναν στο παρελθόν δεν τελεσφόρησαν, διότι ήταν το προϊόν είτε προσχηματικής διαβούλευσης είτε λανθασμένων προτεραιοτήτων.

Με λύπη μας διαπιστώνουμε ότι η ίδια λογική διακατέχει και τη σημερινή πολιτική ηγεσία του Υπουργείου. Κανείς δεν μας ενημέρωσε ποια ήταν τα συμπεράσματα της διαβούλευσης για το νέο θεσμικό πλαίσιο της Έρευνας που πραγματοποιήθηκε το περασμένο καλοκαίρι. Χωρίς να γνωρίζουμε εάν το Υπουργείο λαμβάνει υπόψη τις προτάσεις και θέσεις των ενδιαφερομένων, ενημερωθήκαμε μόνο για την ανάθεση, σε ξένη ιδιωτική εταιρεία, της SWOT ανάλυσης του ερευνητικού ιστού, ως προετοιμασία για το σχεδιασμό της ριζικής αναδιάρθρωσής του.

Αξιολογήσεις

Σε ό,τι αφορά τις εξωτερικές αξιολογήσεις από επιτροπές διεθνούς κύρους, η κοινότητά μας τις θεωρεί αυτονόητες. Στον τομέα αυτό είμαστε πρωτοπόροι. Δυστυχώς, η πολιτεία δεν έχει αναδείξει την πρωτοπορία αυτή και σε πολλές περιπτώσεις απαξίωσε την ερευνητική κοινότητα ή και την αδίκησε κατάφωρα. Τη στιγμή που για άλλους χώρους η αξιολόγηση παραμένει ζητούμενο, οι ερευνητικοί φορείς που υπάγονται στη ΓΓΕΤ διαθέτουν ήδη συσσωρευμένη εμπειρία τριών διαδικασιών εξωτερικής αξιολόγησης. Όπως γνωρίζετε όμως, οι εδώ και ένα χρόνο αλληπάλληλες υποβολές των αποτελεσμάτων της κατ'επίφασιν (αυτο-)αξιολόγησης των ερευνητικών ινστιτούτων σε διάφορους κυβερνητικούς και μη φορείς, ενέχουν (ακούσια ή εκούσια) τον κίνδυνο της υποβάθμισης και εκφυλισμού αυτής της τόσο σοβαρής και υγιούς διαδικασίας. Ας σημειωθεί δε ότι τα ΕΚ/Ι, τον τελευταίο χρόνο, σε μια φάση που όλοι οι τομείς χρειάζεται να επιδείξουν τη μέγιστη παραγωγικότητα, διαθέτουν ένα μεγάλο τμήμα του δυναμικού τους για να συμπληρώνουν ερωτηματολόγια και πίνακες που ζητούν τα ίδια ακριβώς στοιχεία σε διαφορετικές μορφές, για τον απλούστατο λόγο ότι η πολιτεία μετακυλίζει στα ΕΚ την αποδιοργάνωση των τμημάτων των υπουργείων της, την έλλειψη συντονισμού ανάμεσα στα υπουργεία και την έλλειψη συντονισμού ανάμεσα στα τμήματα του ίδιου υπουργείου.

Τα ζητήματα αυτά δεν έχουν σχέση με τα προβλήματα δημοσιονομικής κρίσης, αλλά με προβλήματα προσανατολισμού, κατευθύνσεων και αποφάσεων τις οποίες από ό,τι φαίνεται δεν έχει λάβει ακόμα η κυβέρνηση. Κρίνουμε δε ως ακατανόητη την πρόσφατη έκφραση της κας Υπουργού «*Μόλις τώρα τίθεται σε εκκίνηση η ερευνητική διαδικασία στη χώρα μας*». Δεν είναι δυνατόν σε κάθε αλλαγή κυβέρνησης να εκκινούμε από το σημείο μηδέν, ως να μην υπήρχε τίποτε πριν. Όλοι γνωρίζουμε ότι υπάρχουν εστίες αριστείας αλλά και τομείς που υστερούν. Το ζητούμενο είναι τι μέτρα θα ληφθούν και ποια σύγκλιση δυνάμεων θα επιτύχουμε για να βελτιώσουμε την υπάρχουσα κατάσταση.

Λειτουργικά Ζητήματα

Οι υπερεξουσίες των Διευθυντών Ινστιτούτων δεν είναι συμβατές με την αυτονομία που απαιτείται για την ανέλιξη της ερευνητικής δραστηριότητας. Η εμπλοκή των μελών ΔΕΠ (κατά κύριο λόγο Καθηγητών) στον ερευνητικό ιστό των Κέντρων και των Ινστιτούτων γίνεται μόνο στο επίπεδο των Διευθυντών/Προέδρων και αυτό δημιουργεί στρεβλώσεις και ανισότητες στις σχέσεις ΑΕΙ και ΕΚ.

Οι θεσμικές προβλέψεις για την αξιολόγηση και την εξέλιξη του Ερευνητικού Προσωπικού έχουν στοιχεία ισχυρής εξάρτησης του Ερευνητή από τον Διευθυντή. Τα στοιχεία αυτά δεν προσιδιάζουν στη λειτουργία Ερευνητικών Κέντρων και οφείλουμε να τα επανεξετάσουμε. Επίσης δεν υπάρχει καμιά ενδιάμεση διαδικασία αξιολόγησης των επιτευγμάτων ή των ενδεχόμενων αποτυχιών των ΔΣ ή των Διευθυντών, η οποία θα έπρεπε να γίνεται περιοδικά (π.χ. κάθε δύο χρόνια), στη βάση ενός στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης. Ιδιαίτερα στις συνθήκες έντονης κρίσης, η διαδικασία αυτή επιβάλλεται ώστε να εξασφαλίζεται η πλέον αποδοτική λειτουργία των Ινστιτούτων, η βέλτιστη αξιοποίηση και η ανταποδοτικότητα των κονδυλίων που προέρχονται από τους φορολογούμενους πολίτες.

Η ίδια η λειτουργία των ΔΣ είναι πολλές φορές προβληματική. Ινστιτούτα παραμένουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα χωρίς δικαίωμα ψήφου στα ΔΣ λόγω καθυστερήσεων στην εκλογή Δ/ντή, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ΔΣ συνεδριάζουν με τη συμμετοχή Δ/ντών που έχουν συνταξιοδοτηθεί πλέον του τριμήνου. Ερευνητές που έχουν υποβάλει αίτηση προαγωγής πριν από μεγάλο χρονικό διάστημα (που ανέρχεται έως και τα δύο χρόνια) δεν έχουν κριθεί ακόμη λόγω έλλειψης Δ/ντή, μη επικαιροποιημένης λίστας κριτών, κλπ. Ο Εθνικός Πίνακας Κριτών, οποίος κατά νόμο ανανεώνεται κατ'έτος, παραμένει ως έχει από το 2007. Οφείλουμε να εξασφαλίσουμε τη συνέχεια λειτουργίας των Θεσμών και να προβούμε άμεσα στις αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις.

Χρηματοδότηση της Έρευνας

Δεν θα ήταν υπερβολή εάν διατυπώναμε την άποψη ότι η έρευνα σήμερα συντηρείται χάρη στα ευρωπαϊκά προγράμματα, στα οποία οι ερευνητές/τριες της χώρας μας έχουν ιδιαίτερα επιτυχημένη παρουσία. Αντίθετα, η χρηματοδότηση της έρευνας από εθνικούς πόρους είναι εξαιρετικά προβληματική, ιδίως σε ό,τι αφορά τα Ινστιτούτα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Ερευνών, για τα οποία η διασύνδεση με την παραγωγή και η οικονομική ανταποδοτικότητα των ερευνών τους είναι εκ φύσεως ιδιάζουσα.

Οι ελλειμματικοί προϋπολογισμοί των ΕΚ/Ι που εγκρίθηκαν για το 2011, δεν επαρκούν ούτε για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες για τη μισθοδοσία του προσωπικού. Κατά συνέπεια ασκούνται αφόρητες πιέσεις στο Ερευνητικό Προσωπικό να αναδιανείμει πόρους ερευνητικών προγραμμάτων προκειμένου να καλυφθούν λειτουργικά κόστη και κόστη μισθοδοσίας, που συχνά ουδόλως σχετίζονται με την εκτέλεση του συγκεκριμένου ερευνητικού έργου για το οποίο δίνεται η χρηματοδότηση. Είναι βέβαιο ότι τα προβλήματα ρευστότητας που παρατηρούνται σήμερα στα ΕΚ θα διογκωθούν και θα γίνουν μη διαχειρίσιμα κατά τους τελευταίους μήνες του τρέχοντος έτους. Για αυτό απαιτούνται άμεσες ενέργειες από την πολιτική ηγεσία, για να μην εξαναγκαστούν τα ΕΚ/Ι να αναστείλουν τις ερευνητικές τους δραστηριότητες.

Τα προγράμματα *Συνεργασία 2009*, *ΘΑΛΗΣ* και *Μεταδιδακτορική Έρευνα* είναι από τα πρώτα προγράμματα που προκηρύσσονται μετά από μια πενταετή «ανομβρία» στη χρηματοδότηση της Έρευνας. Παρόλα αυτά οι συνεχείς αλλαγές των όρων των προκηρύξεων πριν την δημοσίευσή τους, αλλά και κατά τη διάρκεια αυτής, εγείρουν αμφιβολίες και κλονίζουν την αξιοπιστία του εγχειρήματος. Η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της πρώτης φάσης των προγραμμάτων "Αρχιμήδης" και "Θαλής" δεν συνοδεύεται από τη βαθμολογία και τα σχόλια των αξιολογητών, τόσο για τις προτάσεις που πέρασαν στη 2η φάση, όσο και για αυτές που απορρίφθηκαν. Σημειώνουμε δε ότι η αποστολή της βαθμολογίας και σύντομων σχολίων των αξιολογητών αποτελεί πάγιο στοιχείο της διαδικασίας αξιολόγησης ερευνητικών προτάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τέλος, όσον αφορά στις προσεχείς ερευνητικές δράσεις, τις οποίες οφείλει άμεσα να προκηρύξει το Υπουργείο, θα πρέπει να διευκρινιστούν οι όροι, τα χρονοδιαγράμματα, και οι διαδικασίες αξιολόγησής τους, δεδομένου του ότι έχει παρέλθει αρκούντως μεγάλο χρονικό διάστημα από την έναρξη του ΕΣΠΑ.

Μισθολογικά

Υπάρχει πληθώρα επιμέρους ζητημάτων, στα οποία θα αναφερθούμε στη συνάντησή μας και τα οποία απαιτούν ειδικές ρυθμίσεις, στο πνεύμα των γενικών κατευθύνσεων που σκιαγραφήσαμε ανωτέρω.

Δεν θα μπορούσαμε όμως, στο πλαίσιο του παρόντος υπομνήματος, να αποσιωπήσουμε ότι αν και είμαστε το πλέον ανοικτό, διαφανές και συνεχώς αξιολογούμενο τμήμα του τριτοβάθμιου συστήματος εκπαίδευσης-έρευνας, βρισκόμαστε στο πιο χαμηλό σκαλί της κλίμακας των μισθολογικών αμοιβών. Η κατάσταση αυτή δεν είναι αποδεκτή από την κοινότητά μας, καθώς υποβαθμίζει το κύρος των ερευνητών/τριών και περιορίζει δραματικά τις δυνατότητες του ερευνητικού μας συστήματος να προσελκύσει επιστημονικό δυναμικό υψηλής ποιότητας. Η συζήτηση για το νέο μισθολόγιο δεν μπορεί να γίνεται με βάση τις οριζόντιες μειώσεις, αλλά με βάση την αμοιβή της γνώσης, της ικανότητας, της παραγωγής, του επιπέδου ειδικότητας, της θέσης ευθύνης. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας συζήτησης η ερευνητική κοινότητα διεκδικεί μια καλύτερη θέση από την παρούσα.

Συνεργασία για τους κοινούς μας στόχους

Με λύπη μας εκφράζουμε το φόβο ότι υπό τις παρούσες συνθήκες διαχείρισης και χρηματοδότησης της έρευνας στη χώρα μας, κάθε επίκληση της Αριστείας καθίσταται κενή περιεχομένου. Η Ερευνητική Κοινότητα έχει δώσει πληθώρα δειγμάτων καλής πίστης, αγνών προθέσεων, εποικοδομητικού διαλόγου και άοκνων προσπαθειών. Έχουμε πλήρη συνείδηση των υποχρεώσεων μας, αλλά και των δικαιωμάτων μας. Υποχρεώσεις προς την πολιτεία και τον φορολογούμενο Έλληνα πολίτη, αλλά και δικαιώματα μιας κοινότητας η οποία οικοδομεί ένα αξιοπρεπές ερευνητικό σύστημα, το οποίο στέκεται με αξιώσεις στο διεθνή επιστημονικό στίβο και έχει έσοδα από εξωτερικές πηγές, τα οποία υπερβαίνουν την κρατική επιχορήγηση.

Η Κοινότητά μας είναι αρωγός της πολιτείας στην κοινή εθνική προσπάθεια, αλλά δεν εξουσιοδοτεί κανέναν να διαπραγματεύεται το μέλλον της και το πλαίσιο της εργασίας της χωρίς τη δική της άμεση, ουσιαστική και καθοριστική συμμετοχή. Αποτελούμε μέρος της λύσης και όχι τμήμα του προβλήματος. Και θέλουμε να πιστεύουμε σε μια διαρκή και εποικοδομητική συνεργασία με την εποπτεύουσα αρχή.

Με εκτίμηση,

Για το Δ.Σ. της Ένωσης Ελλήνων Ερευνητών

Ο Πρόεδρος

Δημήτρης Ε. Λουκάς

Η Γ. Γραμματέας

Μαρία Θ. Στουμπούδη

Δημήτρης Ε. Λουκάς: ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, Ινστιτούτο Πυρηνικής Φυσικής, Πατριάρχου Γρηγορίου και Νεαπόλεως, 1530 Αγία Παρασκευή. Τηλ. 210 6503415, e-mail: loukas@inp.demokritos.gr

Μαρία Θ. Στουμπούδη: Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών, Ινστιτούτο Εσωτερικών Υδάτων, Τ.Θ. 712, 19013 Ανάβυσσος Αττικής. Τηλ. 2291076392, Fax 2291076419, e-mail: mstoum@ath.hcmr.gr